

Associationsrättsliga frågor

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet 18 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden år 2001 på det associationsrättsliga området. Motionsspörsmålen gäller nya företags- och associationsformer, kooperativ verksamhet, könsfördelningen i bolagsstyrelser och på ledande poster i företag, kapitalskyddet i aktiebolag, aktiekapitalets storlek, vissa redovisningsfrågor och tillsyn över stiftelser.

Utskottet avstyrker bifall till samtliga motionsyrkanden, i huvudsak med hänvisning till tidigare ställningstaganden från riksdagens sida samt pågående utrednings- och beredningsarbete.

Till betänkandet har fogats tre reservationer och fyra särskilda yttranden.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning.....	2
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Utskottets överväganden	5
Nya associationsformer för mindre företag	5
Ny associationsform för icke vinstdrivande verksamhet	7
Sociala kooperativ	8
Könsfördelningen i företagets ledning.....	10
Kapitalskyddet i aktiebolag	13
Aktiekapitalets storlek	14
Redovisningsfrågor.....	15
Tillsyn över stiftelser.....	18
Reservationer.....	20
1. S.k. singelföretag (punkt 2)	20
2. Ny associationsform för icke vinstdrivande verksamhet (punkt 3).....	20
3. Könsfördelningen i företagets ledning (punkt 5).....	22
Särskilda yttranden.....	23
1. S.k. singelföretag	23
2. Sociala kooperativ	23
3. Kapitalskyddet i aktiebolag	23
4. Redovisning av koldioxidutsläpp	24
Bilaga Förteckning över behandlade förslag	25
Motioner från allmänna motionstiden.....	25

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Ny bolagsform för mindre företag

Riksdagen avslår motion 2001/02:N222 yrkande 3.

2. S.k. singelföretag

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:L236 och 2001/02:N263 yrkande 16.

Reservation 1 (c)

3. Ny associationsform för icke vinstdrivande verksamhet

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:L296 och 2001/02:N314 yrkande 5.

Reservation 2 (c, fp)

4. Sociala kooperativ

Riksdagen avslår motion 2001/02:L289.

5. Könsfördelningen i företagens ledning

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:L235, 2001/02:L339, 2001/02:L358 och 2001/02:N359.

Reservation 3 (v)

6. Kapitalskyddet i aktiebolag

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:L311 och 2001/02:L354.

7. Aktiekapitalets storlek

Riksdagen avslår motion 2001/02:L315.

8. Redovisning av koldioxidutsläpp

Riksdagen avslår motion 2001/02:L218.

9. Redovisning av sjukfrånvaro

Riksdagen avslår motion 2001/02:L316.

10. Tillsyn över stiftelser

Riksdagen avslår motion 2001/02:L209.

Stockholm den 15 januari 2002

På lagutskottets vägnar

Tanja Linderborg

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Tanja Linderborg (v), Rolf Åbjörnsson (kd), Marianne Carlström (s), Christel Anderberg (m), Karin Jeppsson (s), Henrik S Järrel (m), Nikos Papadopoulos (s), Elizabeth Nyström (m), Marina Pettersson (s), Christina Nenes (s), Tasso Stafilidis (v), Kjell Eldensjö (kd), Berit Adolfsson (m), Anders Berglöv (s), Ana Maria Narti (fp), Raimo Pärssinen (s) och Agne Hansson (c).

Utskottets överväganden

Nya associationsformer för mindre företag

Utskottets förslag i korthet

Motionsyrkanden som gäller nya associationsformer för mindre företag bör avslås. Utskottet hänvisar till tidigare ställningstaganden från riksdagens sida. *Jämför reservation nr 1 (c).*

Anne-Katrine Dunker och Anita Sidén (båda m) anser i motion N222 att det är en brist i den svenska lagstiftningen att det, till skillnad från vad som är fallet i exempelvis USA, inte finns en bolagsform som innebär att det inte ställs några krav på kapitalinsats och att ägarna inte har något personligt ansvar för företagets skulder. En sådan bolagsform skulle, anförts i motionen, underlätta möjligheterna för s.k. soloföretagare att driva verksamhet och samverka. I motionen begärs ett tillkännagivande om att en sådan ny företagsform bör införas (yrkande 3).

Som utskottet konstaterat då liknande motionsyrkanden avstyrkts tidigare (se bl.a. bet. 1996/97:LU15, 1999/2000:LU10 och 2000/01:LU9) har frågan om införandet av en särskild bolagsform för mindre företag under 1990-talet kommit i ett delvis nytt läge till följd av de ändringar som genomförts i aktiebolagslagen med anledning av att EG:s bolagsrättsliga direktiv införlivats i svensk rätt. Sålunda erbjuder den svenska aktiebolagslagen (1975:1385) fr.o.m. den 1 januari 1995 två alternativa bolagstyper utan personligt ansvar för delägarna, nämligen publika respektive privata aktiebolag. Aktiekapitalet i ett publikt aktiebolag skall uppgå till minst 500 000 kr, medan det i ett privat aktiebolag räcker med ett aktiekapital om 100 000 kr. Regelsystemet är utformat på så sätt att den ena bolagskategorin, publika aktiebolag, typiskt sett omfattar större bolag med stor spridning på aktierna, medan den andra kategorin, privata aktiebolag, företrädesvis omfattar små bolag med ett mindre antal ägare. Den svenska aktiebolagslagstiftningen har därmed fått en struktur som i sina huvuddrag överensstämmer med vad som gäller i övriga EU-länder (prop. 1993/94:196, bet. LU32).

Ett av syftena med införandet av en uppdelning mellan publika och privata aktiebolag har varit att i kommande lagstiftningsarbete kunna lägga kategoriindelningen till grund för ytterligare ändringar i aktiebolagslagen. I linje härmed beslutade riksdagen våren 1998 ändringar i aktiebolagslagen, med ikraftträdande den 1 januari 1999, som bl.a. innebär en differentiering mellan publika respektive privata aktiebolag i fråga om vissa lednings- och organisationsfrågor. För publika aktiebolag gäller att en tudelad ledningsorganisation med styrelse och verkställande direktör är obligatorisk medan lagstiftaren i fråga om privata aktiebolag i större utsträckning har överlämnat till delägarna själva att besluta om ledningsorganisationens utformning. I privata aktiebolag

är således endast ett ledningsorgan, dvs. styrelsen, obligatorisk. Styrelsen skall i publika aktiebolag bestå av minst tre ledamöter, medan det i privata aktiebolag räcker med en styrelseledamot under förutsättning att det finns minst en suppleant. Också i frågor som styrelsens utseende, arbetsordning för styrelsen och kallelse till bolagsstämman innebär 1998 års lagändringar en differentiering mellan publika och privata aktiebolag där bestämmelserna för de privata aktiebolagen generellt sett är något enklare och mer flexibla (prop. 1997/98:99, bet. LU26).

Därutöver vill utskottet peka på att frågor kring regelförenkling för mindre företag kommit alltmer i blickpunkten under senare år genom bl.a. Småföretagsdelegationens arbete och tillkomsten av den s.k. Simplexenheten inom Regeringskansliet. Närmare redogörelser för pågående och planerat arbete på området under senare tid återfinns dels i skrivelsen 2000/01:143 Regeringens redogörelse för regelförenklingsarbetet med särskild anknytning till små företag som överlämnades till riksdagen i juni 2001, dels i budgetpropositionen för år 2002 (prop. 2001/02:1, utg. omr. 24).

Mot bakgrund av vad som sålunda har redovisats anser utskottet att motion N222 yrkande 3 inte bör föranleda någon riksdagens vidare åtgärd. Motionen bör därför avslås.

I motion N263 av Agne Hansson m.fl. (c) anförs att framväxten av nya företag, framför allt i tjänstesektorn, ställer nya krav på hur regler och strukturer i samhället skall utformas, inte minst på det associationsrättsliga området. Singelföretagandet med självanställning kan, enligt motionärerna, ses som ett komplement till nuvarande företagsformer och anställning. Införandet av denna företagsform skulle, anförs i motionen, gynna den del av befolkningen som bedriver verksamhet av olika slag. För att självanställning skall fungera fullt ut krävs dock att olika praktiska frågor, exempelvis moms- och namnregistrering löses. I motionen begärs att regeringen skall ges i uppdrag att utreda möjligheterna att införa självanställning som företagsform (yrkande 16).

Ett motsvarande yrkande framförs av Sofia Jonsson (c) i motion L236.

Utskottet erinrar om att begreppet självanställning lanserades i antologin (SOU 1996:151) Bidrag genom arbete, som publicerades inom ramen för den s.k. Storstadskommitténs arbete. Självanställning beskrevs där som en enkel företagsform för en person i gränlandet mellan fast anställning och de traditionella företagsformerna. Idén fördes vidare under benämningen singelföretag av Branschsaneringsutredningen i betänkandet (SOU 1997:111) Branschsanering – och andra metoder mot ekobrott.

Utredningen föreslog bl.a. att ett nytt regelsystem borde tas fram för en enklare form av företagande, s.k. singelföretag. Ett sådant företag skulle, enligt utredningen, endast gälla en persons arbete. Verksamhetsformen fick således inte förenas med anställd personal eller medhjälpare. Vidare skulle kostnadsavdrag, skatter och avgifter vara schabloniserade och skattesatsen låg. Ersättning för utfört arbete skulle betalas in direkt av kunden till ett konförande organ.

Branschsaneringsutredningens förslag övervägdes av regeringen i propositionen 2000/01:105 Förbud mot juridiskt eller ekonomiskt biträde i vissa fall. Regeringen gjorde därvid bedömningen att utredningens förslag om ett nytt regelsystem för singelföretag inte borde genomföras och hänvisade därvid bl.a. till att singelföretagen, genom den förmånliga beskattningen skulle få konkurrensfördelar jämfört med andra företag och att det förelåg en risk för att nya typer av fusk uppstod, exempelvis genom att singelföretagaren sålde kostnadsverifikationer till andra företag.

Vid riksdagsbehandlingen av propositionen i maj 2001 avstyrkte utskottet i sitt av riksdagen godkända betänkande 2000/01:LU21 ett motionsyrkande med samma inriktning som de nu aktuella. Utskottet hänvisade därvid till riksdagens tidigare ställningstaganden i fråga om införandet av en ny bolagsform för mindre företag och till att riksdagen flera gånger tidigare avslagit närliggande motionsyrkanden på det skatterättsliga området.

Utskottet har i dag, åtta månader senare, samma uppfattning i frågan och föreslår därför att motionerna L236 och N263 yrkande 16 skall avslås.

Ny associationsform för icke vinstdrivande verksamhet

Utskottets förslag i korthet

Motionsyrkanden med krav på införande av en ny associationsform för icke vinstdrivande verksamhet bör avslås. Utskottet hänvisar till pågående arbete inom Regeringskansliet. *Jämför reservation nr 2 (c, fp).*

Leif Jakobsson (s) framhåller i motion L296 att de existerande associationsformerna alla har det gemensamt att regelverken syftar till maximal ekonomisk avkastning till ägarna. Samtidigt pågår, anför det, mycket utvecklingsarbete inom den gemensamma sektorn i syfte att åstadkomma mindre och mer överblickbara organisationsformer. Drivkraften bakom de flesta försök med fristående skolor, vårdinrättningar m.m. är enligt motionären att framhålla en pedagogisk idé, en vårdideologi eller en arbetsorganisation som inte finns inom den offentliga sektorn. Trots att verksamheten är samhällsnyttig och drivkraften oegennyttig hänvisas, anför det, dessa verksamheter till att välja aktiebolagsformen, eftersom det i Sverige saknas associationsformer för icke vinstdrivande företag. Mot denna bakgrund skulle, enligt motionärens mening, införandet av en ny associationsform för allmännyttig verksamhet fylla en viktig funktion för att utveckla verksamhetsformer inom den offentliga sektorn, för det ideella föreningslivet och för utvecklandet av den allmännyttiga bostadssektorn. I motionen yrkas ett tillkännagivande om vad som sålunda anförts.

I motion N314 av Agne Hansson m.fl. (c) anför det att den pågående utvecklingen inom den sociala ekonomin med nya verksamheter med allmännyttiga

ändamål kräver en översyn av de befintliga associationsformerna. Motionärerna begär ett tillkännagivande om att regeringen inom ramen för en parlamentarisk kommitté skall låta utreda möjligheterna att införa ytterligare associationsformer för att stödja verksamhet som varken är kooperativ eller som drivs som ideell förening, men som likväl har ett socialt, samhälls- eller allmännyttigt ändamål (yrkande 5).

Utskottet kan upplysa om att en särskild utredare i juli 2001 fick i uppdrag att biträda Justitiedepartementet med att undersöka vad som kan vara en lämplig organisationsform för icke vinstdrivande näringsliknande verksamhet av inte obetydlig omfattning, exempelvis inom sjukvårds- eller utbildningssektorn (Ju 2001:L). Uppdraget redovisades den 19 september 2001 i promemorian Frågor kring icke vinstutdelande företag. Utredaren gör i promemorian bedömningen att en icke vinstsyftande verksamhetsform av medlemskaraktär kan etableras enkelt och effektivt genom att aktiebolagsinstitutet kompletteras med vissa bestämmelser för icke vinstsyftande verksamhet. Det saknas således, enligt utredaren, anledning att införa en helt ny företagsform. I stället är det tillräckligt, anförs det i promemorian, att införa en ny aktiebolagsform, nämligen aktiebolag utan vinstsyfte. Utredaren gör vidare bedömningen att ett säkerställande av restriktioner i rätten till vinstutdelning förutsätter någon form av kontrollorgan.

Enligt vad utskottet har erfarit pågår, på grundval av den i det föregående redovisade promemorian, arbete inom Regeringskansliet med att utarbeta direktiv till en utredare med uppgift att utreda frågor kring ett nytt slag av aktiebolag för icke vinstdrivande verksamhet. Avsikten är, enligt uppgift, att regeringen skall kunna besluta direktiv under våren 2002.

Mot bakgrund av vad som nu har redovisats kan utskottet konstatera att det pågår arbete med en inriktning som ligger väl i linje med motionsönskemålen. Det pågående arbetet bör inte nu föregripas av något uttalande från riksdagens sida, och utskottet föreslår därför att motionerna L296 och N314 yrkande 5 skall avslås.

Sociala kooperativ

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå en motion som rör sociala kooperativ. Utskottet hänvisar till tidigare ställningstaganden och pågående arbete.

Ingrid Burman m.fl. (v) framhåller i motion L289 att den kooperativa företagsformen röner allt större intresse på det sociala området, framför allt i fråga om daghem och personalkooperativ som bildats då offentlig verksamhet avknoppats från ett landsting eller en kommun. I Sydeuropa finns, anförs det i motionen, gott om s.k. sociala kooperativ, företag som arbetar med människor som har svårt att komma ut på den reguljära arbetsmarknaden. Ett stort antal av kooperatörerna i ett sådant socialt kooperativ har någon form av fysiskt,

psykiskt eller socialt handikapp. Motionärerna pekar på att det i Italien finns en speciell kooperativ lagstiftning som reglerar de sociala kooperativens verksamheter. Ett socialt kooperativ måste ha minst 40 % arbetshandikappade som kooperatörer, och lagen innehåller regler om hur eventuella överskott skall fördelas mellan investeringar och löner och hur stort kapital som måste finnas fonderat. Om ett företag uppfyller de krav som ställs för att det skall klassas som ett socialt kooperativ finns möjligheter till skattelättnader. Enligt motionärerna finns i dag lagstiftning som begränsar möjligheterna att inrätta eller stödja sociala kooperativ. Motionärerna anser att lagstiftningen bör ses över så att bildandet av sociala kooperativ inte förhindras eller försvåras och det även i Sverige skall vara möjligt att bilda och driva sociala kooperativ efter italiensk modell. I motionen begärs ett tillkännagivande i enlighet med vad som nu har anförts.

Inför ställningstagandet till ifrågakavande spörsmål bör först erinras om att utskottet i sitt av riksdagen godkända betänkande 1997/98:LU19 våren 1998 avstyrkte en motsvarande motion i vilken begärdes att det skulle införas särskild lagstiftning om en kooperativ företagsform anpassad för sociala kooperativ. Utskottet kunde därvid inte finna att den associationsrättsliga lagstiftningen utgjorde hinder mot sådan verksamhet och pekade särskilt på att den kooperativa företagsformen stärkts och fått likvärdiga arbetsvillkor jämfört med andra företag genom vissa ändringar i bl.a. lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar som riksdagen beslutat om våren 1997. Det slags effekter som efterlystes av motionärerna kunde, menade utskottet, knappast uppnås genom ytterligare lagstiftningsåtgärder på det civilrättsliga området. Detta innebar emellertid inte att utskottet därmed avvisade de tankegångar som fördes fram i den då aktuella motionen. I stället fanns det skäl för att frågorna fick en närmare genomlysning i lämpligt sammanhang. Något särskilt initiativ från riksdagens sida därom var dock, enligt utskottets mening, inte erforderligt.

Utskottet kan i dag konstatera att frågor med anknytning till motionsspörsmålet har uppmärksamats i en rad olika sammanhang under senare år. Som exempel på detta kan nämnas att det för närvarande pågår en studie, finansierad av bl.a. NUTEK och Socialstyrelsen, som syftar till att definiera och avgränsa begreppet socialt arbetskooperativ, beskriva den samhälleliga stödstrukturen samt analysera hur stödet påverkar och kan påverka en utveckling. En delrapport från studien som lämnades i början av sommaren 2001 innehåller en inventering och beskrivning av sociala arbetskooperativ och deras utveckling. Rapporten innehåller också en utblick på jämförbara verksamheter i Italien och Storbritannien. I nästa fas skall studien analysera effekterna av samhälleligt stöd och olika bidragssystem på kooperativens utveckling. Uppdraget skall slutredovisas under våren 2002.

Framhållas bör även att statsrådet Ulrica Messing i en interpellationsdebatt den 15 november 2001 bl.a. uttalat att de sociala arbetskooperativen är utmärkta exempel på att det går att hitta former mellan det offentliga och det privata som ger många människor nya möjligheter till arbete, större makt över

den egna situationen och ett bättre liv i gemenskap med andra. När slutsatserna av den pågående studien är klara kan man, enligt statsrådet, på allvar börja diskutera hur man skall kunna komma till rätta med eventuella problem, vilka regeljusteringar som kan behövas och hur dessa i så fall skall utformas (svar på interpellation 2001/02:44).

En närmare redovisning av Regeringskansliets arbete på området finns i skriften Social ekonomi som publicerades våren 2001.

I sammanhanget bör också påpekas att Upphandlingskommittén i sitt slutbetänkande (SOU 2001:31) Mera värde för pengarna lagt fram vissa lagförslag som syftar till att möjliggöra positiv särbehandling vid offentlig upphandling. Kommittén har bl.a. föreslagit att kommuner och landsting, vid upphandling av vård och omsorg, skall få kräva att en leverantör inte är ett renodlat kommersiellt företag, och alltså kunna ge företräde för icke vinstsyftande företag och organisationer, exempelvis kooperativ.

Betänkandet har remissbehandlats och bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Mot bakgrund av vad som nu har redovisats kan utskottet konstatera att motionsspörsmålet, i linje med utskottets förhoppningar våren 1998, uppmärksammas i skilda sammanhang och att det pågår arbete med en inriktning som ligger helt i linje med motionsönskemålen. Utskottet kan, från sina utgångspunkter, inte finna att det föreligger skäl för riksdagen att nu ta initiativ till några ytterligare åtgärder på området. I stället bör resultatet av det pågående arbetet avvaktas.

Med det anförda föreslår utskottet att motion L289 skall avslås.

Könsfördelningen i företagets ledning

Utskottets förslag i korthet

Motionsyrkanden med krav på lagstiftningsåtgärder i syfte att få till stånd en jämnare könsfördelning i företagets ledning bör avslås. Utskottet hänvisar till tidigare ställningstaganden från riksdagens sida. *Jämför reservation nr 3 (v).*

Bestämmelser om aktiebolags ledning finns i 8 kap. aktiebolagslagen (1975:1385). Av dessa framgår att ett aktiebolag skall ha en styrelse med minst tre ledamöter. I ett privat aktiebolag får styrelsen dock bestå av en eller två ledamöter, om det finns minst en suppleant. Av 6 § följer att styrelsen utses av bolagsstämman. I bolagsordningen får det föreskrivas att en eller flera styrelseledamöter, i publika aktiebolag dock mindre än hälften av samtliga, skall utses på annat sätt. Kapitlet innehåller vidare bestämmelser om bl.a. styrelsens uppgifter, bosättningskrav, obehörighetsgrunder, mandattid, ordförande, sammanträden, beslutsförhet, jäv och protokoll.

Därutöver finns särskilda bestämmelser som gäller verkställande direktör. I ett publikt aktiebolag skall styrelsen utse en verkställande direktör. I ett privat

aktiebolag får styrelsen utse en verkställande direktör. Av 8 kap. 9 § följer att den som är underårig eller i konkurs eller som har en förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken inte kan vara styrelseledamot. Att detsamma gäller för den som har näringsförbud följer av 6 § lagen (1986:436) om näringsförbud.

Några särskilda regler om könssammansättningen i ett aktiebolags styrelse finns inte. Inte heller i annan associationsrättslig lagstiftning finns några sådana föreskrifter. Däremot är företag som skall upprätta årsredovisning, bl.a. samtliga aktiebolag och ekonomiska föreningar, enligt 5 kap. 18 § årsredovisningslagen (1995:1554) skyldiga att i årsredovisningen lämna uppgifter om medelantalet under året anställda personer med uppgift om fördelningen mellan kvinnor och män. Om företaget har anställda i flera länder, skall medelantalet anställda och fördelningen mellan kvinnor och män i varje land anges.

I motion L235 av Gudrun Schyman m.fl. (v) pekas på att i de svenska börsnoterade bolagens styrelser har andelen kvinnor under många år legat runt 5 % och att endast 29 % av de börsnoterade bolagen har en kvinna i styrelsen som valts på bolagsstämma. Av de 25 bolag som finns på börsens A-lista med de mest omsatta aktierna saknar enligt motionen 15 kvinnlig representation i styrelsen. I fråga om de 500 största företagen med dotterbolag uppgår andelen kvinnor som är verkställande direktör till 3 % medan andelen kvinnor som är styrelseordförande uppgår till omkring 2 %. Rådande situation är, menar motionärerna, oacceptabel ur ett demokrati-, jämställdhets-, och rättviseperspektiv och kan även ifrågasättas ur ett samhälls- och företagsekonomiskt perspektiv. Att inte lagstifta om könskvotering vore, anför i motionen, kvinnodiskriminerande. Riksdagen bör därför begära att regeringen skall lägga fram förslag till ändring av aktiebolagslagen som innebär att minst 40 % av vardera könet skall vara representerat i börsnoterade aktiebolags styrelser samt i statligt och kommunalt ägda aktiebolags styrelser.

Sylvia Lindgren och Barbro Andersson Öhrn (båda s) anför i motion L339 att Sverige i mångt och mycket ses som ett föregångsland när det gäller jämställdhet. Det finns dock, menar motionärerna, ett område där jämställdheten lyser med sin frånvaro och det är de privata bolagsstyrelserna och på ledande poster i företagen. För att få en balanserad utveckling som tar tillvara både mäns och kvinnors resurser och värderingar är det, enligt motionärerna, nödvändigt att båda könen finns representerade på alla beslutsnivåer i samhället. En jämn könsfördelning är således såväl en demokrati- och maktfråga som en resurs- och kvalitetsfråga av hög dignitet. I motionen begärs ett tillkännagivande om vad som anförts i motionen om att öka andelen kvinnor i privata bolagsstyrelser.

I motion L358 av Carina Hägg (s) anförts att kvinnor är kraftigt underrepresenterade i privata vårdföretags styrelser. När stat, kommun och landsting överväger att privatisera verksamhet måste, enligt motionären, också jämställdhetsfrågan beaktas. I motionen begärs ett tillkännagivande om vad som anförts i motionen om den bristfälliga jämställdheten i vårdbolags styrelser.

Siw Wittgren-Ahl m.fl. (s) förutsätter i motion N359 att regeringen sätter kraft bakom orden och vidtar erforderliga åtgärder för att öka andelen kvinnor i näringslivets styrelser till minst 40 %. I motionen begärs ett tillkännagivande om vad som anförts i motionen om kvinnorepresentationen i näringslivets styrelser.

Utskottet vill först peka på att regeringen i skrivelsen 1999/2000:24 om jämställdhetspolitiken inför 2000-talet presenterat huvuddragen i den fortsatta inriktningen av jämställdhetspolitiken. I skrivelsen anför regeringen att den kommer att intensifiera ansträngningarna för att öka andelen kvinnor vid tillsättningar i statliga bolagsstyrelser i syfte att uppnå en jämn könsfördelning. Ett delmål är att andelen kvinnor skall vara minst 40 % år 2003. När det gäller styrelser i börsnoterade aktiebolag avser regeringen, enligt skrivelsen, att noga följa utvecklingen de närmaste åren.

Skrivelsen behandlades av riksdagen våren 1999. Arbetsmarknadsutskottet ställde sig i sitt av riksdagen godkända betänkande 1999/2000:AU6 bakom skrivelsen och uttalade att man stödde den inriktning på jämställdhetspolitiken som regeringen redovisat i skrivelsen.

Lagutskottet har från sina utgångspunkter ingen annan uppfattning än den arbetsmarknadsutskottet sålunda gett uttryck för. Lagutskottet har också våren 2000, med anledning av en motion, uttalat att tiden nu är mogen att överväga om en utvidgning av den gällande skyldigheten att i årsredovisningen ange könsfördelningen till en redovisning av fördelningen mellan kvinnor och män i styrelser och på andra ledande poster i företaget kan vara till nytta för jämställdhetsarbetet (bet. 1999/2000:LU10). Det fick enligt utskottet ankomma på regeringen att i lämpligt sammanhang ta initiativ till sådana överväganden och återkomma till riksdagen. Vad utskottet sålunda anförde med anledning av den då aktuella motionen, gav riksdagen som sin mening regeringen till känna (rskr. 144).

Enligt vad utskottet har erfarit pågår för närvarande arbete med en departementspromemoria i ämnet som beräknas vara klar under början av våren 2002.

Som utskottet uttalat tidigare när liknande motionsyrkanden behandlats ger förhållandena, som de redovisats i de nu aktuella motionerna, anledning till eftertanke (se bet. 1997/98:LU26, 1999/2000:LU10 och 2000/01:LU9). Även nu anser utskottet emellertid att det trots allt inte bör komma i fråga att genom ändringar i den associationsrättsliga lagstiftningen tvinga fram en ändring. Enligt utskottets mening skulle det nämligen vara oacceptabelt att göra ingrepp i ägarkollektivets, bolagsstämman, rätt att självständigt utse sina företrädare i företagsledningen. En ökad jämställdhet i bolagsstyrelserna och andra ledningsorgan måste sålunda främjas med andra medel än genom tvingande lagstiftning om styrelsernas könssammansättning.

Med det anförda föreslår utskottet att motionerna L235, L339, L358 och N359 skall avslås.

Kapitalskyddet i aktiebolag

Utskottets förslag i korthet

Motionsyrkanden med krav på åtgärder från riksdagens sida i fråga om vinstutdelning och lån från aktiebolag bör avslås. Utskottet förutsätter att frågan uppmärksammas inom ramen för pågående arbete inom Regeringskansliet.

Aktiebolagets främsta kännetecken är att aktieägarna inte är personligen ansvariga för bolagets skulder. Endast bolagets förmögenhet kan tas i anspråk för betalning av dess skulder. En central aktiebolagsrättslig princip är därför att bolagets tillgångar i viss utsträckning måste undantas från aktieägarnas dispositionsrätt och bindas i bolaget. I aktiebolagslagen finns därför en rad regler, bl.a. i 12 kap., som syftar till att garantera att en bolagsförmögenhet skapas vid bolagets bildande och att bolaget inte vederlagsfritt minskar sina tillgångar genom värdeöverföringar, exempelvis genom olovlig vinstutdelning och otillåtna lån, till aktieägare och andra.

I motion L311 av Siv Holma och Stig Eriksson (båda v) anförs – med anledning av ett konkret fall – att det är otillfredsställande att ägarna av ett aktiebolag kan ta ut kapital ur bolaget utan hänsyn till företagets behov. Motionärerna begär ett tillkännagivande om att det skall göras en översyn av lagstiftningen med inriktning att förhindra att ägare skall kunna dränera ett bolag på dess kapital. Översynen skall också omfatta möjligheten att kunna ställa krav på motprestationer från bolag som erhåller stöd genom samhällsliga insatser.

Kristina Zakrisson m.fl. (s) tar upp motsvarande frågeställningar i motion L354. Motionärerna anser att det behövs en översyn av lagstiftningen i syfte att förhindra att näringsidkare genom överföringar av kapital mellan bolag kan komma undan sina åtaganden gentemot anställda och samhället.

Utskottet kan konstatera att lagstiftningen på området har varit föremål för överväganden inom ramen för Aktiebolagskommitténs arbete. Övervägandena har redovisats i delbetänkandet (SOU 1997:168) Vinstutdelning i aktiebolag och i delbetänkandet (SOU 1997:22) Aktiebolagets kapital. Båda betänkandena har remissbehandlats. Enligt vad utskottet har erfart är avsikten att utredningens överväganden i denna del skall behandlas i den lagrådsremiss med förslag till ny aktiebolagslag som har aviserats av regeringen.

Utskottet förutsätter att regeringen uppmärksammar motionsspörsmålen inom ramen för det pågående beredningsarbetet och vid behov föreslår de åtgärder som kan anses erforderliga.

Med det anförda föreslår utskottet att motionerna L311 och L354 skall avslås.

Aktiekapitalets storlek

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå ett motionsyrkande om en sänkning av lägsta gränsen för aktiekapitalet för nystartade aktiebolag. Utskottet hänvisar till tidigare ställningstaganden från riksdagens sida.

Enligt 1 kap. 3 § aktiebolagslagen (1975:1385) gäller att aktiekapitalet i ett publikt aktiebolag skall uppgå till minst 500 000 kr och i ett privat aktiebolag till minst 100 000 kr. Nu gällande beloppsgränser infördes, med ikraftträdande den 1 januari 1995, i samband med att aktiebolagen uppdelades i två olika typer av bolag, nämligen publika respektive privata aktiebolag. Dessförinnan gällde sedan år 1973 en lägsta gräns för aktiekapitalet på 50 000 kr (prop. 1993/94:196, bet. LU32).

I motion L315 av Ulla-Britt Hagström (kd) anförs att höjningen av gränsen för det lägsta aktiekapitalet från 50 000 kr till 100 000 kr har visat sig särskilt drabba kvinnor som vill starta aktiebolag. Motionären anser att lagstiftningen skall utformas på så sätt att kvinnors företagande inte missgynnas och begär ett tillkännagivande om att minsta aktiekapital skall sänkas till 50 000 kr.

Utskottet kan konstatera att frågan om lägsta gräns för aktiekapitalet, med anledning av flera motionsyrkanden, var föremål för ingående överväganden i samband med att nu gällande beloppsgränser beslutades av riksdagen våren 1994. Utskottet erinrade därvid, i sitt av riksdagen godkända betänkande 1993/94:LU32, om att aktiekapitalets syfte är att skydda borgenärerna och att utgöra en slags garanti för bolagets fordringsägare. En avsevärd höjning av gränsen för lägsta tillåtna aktiekapital skulle därför, ansåg utskottet, innebära en förstärkning av borgenärernas ställning, vilket i sin tur skulle komma bolagen själva till del på så sätt att det skulle bli lättare att erhålla kredit. En väsentlig höjning skulle även motverka förekommande missbruk av aktiebolagsformen. Å andra sidan konstaterade utskottet att aktiekapitalets storlek inte var helt avgörande för borgenärernas skydd. En kraftig höjning av aktiekapitalet torde inte heller innebära någon garanti för att aktiebolagsformen inte skulle missbrukas. En alltför kraftig höjning skulle vidare, anförde utskottet, kunna innebära svårigheter för ägare av mindre aktiebolag att införskaffa ytterligare kapital och driva verksamheten vidare i bolagsform och även försvåra nyetablering. Vid en samlad bedömning kom utskottet fram till att den i den då aktuella propositionen föreslagna lägsta beloppsgränsen, 100 000 kr, var väl avvägd och borde godtas. Utskottet tillstyrkte därför propositionen i denna del.

Enligt utskottets bedömning har inte framkommit någon omständighet som utgör skäl att nu ompröva riksdagens tidigare ställningstaganden i fråga om lägsta beloppsgräns för aktiekapitalet i privata aktiebolag. Motion L315 bör därför avslås.

Redovisningsfrågor

Utskottets förslag i korthet

Motionsyrkanden med krav på redovisning av koldioxidutsläpp och sjukfrånvaro bör avslås. Utskottet hänvisar till pågående och kommande berednings- och utredningsarbete.

Den 1 januari 1996 trädde tre nya lagar på redovisningsområdet i kraft, nämligen årsredovisningslagen (1995:1554), som gäller för aktiebolag och vissa handelsbolag, samt lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag samt lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag (prop. 1995/96:10, bet. LU4).

I 1995 års årsredovisningslagar föreskrivs att årsredovisningen skall bestå av balansräkning, resultaträkning, noter och förvaltningsberättelse. Förvaltningsberättelsen skall innehålla en rättvisande översikt över utvecklingen av bolagets verksamhet, ställning och resultat. Den skall även innehålla upplysningar om vissa viktigare förhållanden, bl.a. förhållanden som är av väsentlig betydelse för bolaget samt upplysningar om bolagets förväntade framtida utveckling. Lagstiftningen utgör en ramlagstiftning som kompletteras med bl.a. uttalanden från Bokföringsnämnden.

I motion L218 av Lars Ångström och Yvonne Ruwaida (båda mp) anförs att utsläpp av koldioxid är den viktigaste orsaken till den globala uppvärmningen och att utsläppen måste minska kraftigt. Enligt motionärerna är det angeläget att företagen lämnar information om sina utsläpp av koldioxid eftersom detta möjliggör att de företag som inte tar frågan på allvar kan kritiseras i medierna och på så sätt tvingas till ett mer ansvarsfullt agerande. Arbetet med att sammanställa uppgifter om företagens utsläpp ökar också miljömedvetenheten i företagen anförs det i motionen. Motionärerna ser positivt på att en del företag frivilligt lämnar uppgifter om sina koldioxidutsläpp, exempelvis till det s.k. Miljöindex. Eftersom alla företag inte frivilligt lämnar sådana uppgifter behövs dock tvingande lagstiftning på området. I motionen begärs att regeringen skall ges i uppdrag att lägga fram ett lagförslag om att svenska börsnoterade företag skall redovisa sina koldioxidutsläpp, inklusive anläggningar utanför Sverige, dels i absoluta tal, dels i relation till omsättningen.

Inför ställningstagandet till ifrågakvarande spørsmål erinrar utskottet om att enligt 6 kap. 1 § tredje stycket årsredovisningslagen (1995:1554) gäller sedan den 1 januari 1999 att ett företag som är tillstånds- eller anmälningsskyldigt enligt 9 kap. 6 § miljöbalken (1998:808) skall lämna särskilda upplysningar om verksamhetens påverkan på den yttre miljön (prop. 1996/97:167, bet. 1997/98:JoU8). Bestämmelsen, som är tillämplig även på kreditinstitut, värdepappersbolag och försäkringsföretag, utgör ett tillägg till den allmänna upplysningsskyldighet i fråga om förhållanden som är av betydelse för bedömningen av ett bolags verksamhet, ställning, resultat och utvecklingsmöjligheter – förhållanden som ibland kan vara relaterade till miljön – som redan följer av samma paragrafs första och andra stycke. Kopplingen till miljöbal-

kens tillståndsregler innebär att uppgiftsskyldigheten endast omfattar anläggningar som är belägna i Sverige.

Bokföringsnämnden har i BFN U 98:2 Miljöinformation i förvaltningsberättelsen uttalat sig om den närmare innebörden av bestämmelsen. Enligt dessa uttalanden krävs i första hand att bolaget skall ange att det bedriver tillstånds- eller anmälningspliktig verksamhet och vad denna avser. För tillståndspliktig verksamhet skall också anges om miljöpåverkan i huvudsak sker genom utsläpp till luft, vatten eller mark eller genom avfall eller buller. Vidare skall anges bl.a. om väsentliga tillstånd behöver förnyas och om förelägganden enligt miljöbalken föreligger. Enligt Bokföringsnämnden är det många gånger lämpligt att information också lämnas om verksamhet som bedrivs utomlands.

Som påpekas i motionen förekommer även olika former av frivillig miljöredovisning. Ett exempel på detta är EMAS (Eco Management and Audit Scheme), dvs. EU:s miljölednings- och redovisningssystem. Verksamheten regleras i en förordning som innehåller bestämmelser om bl.a. formerna för frivillig miljörevision, krav på miljörevisorer och innehåll i miljöredovisning.

Motionsspörsmålen har också varit föremål för uppmärksamhet i en proposition som regeringen överlämnade till riksdagen den 29 november 2001, proposition 2001/02:55 Sveriges klimatstrategi. I propositionen lägger regeringen förslag till nationellt mål på området som innebär att de svenska utsläppen av växthusgaser, bl.a. koldioxid, skall minska med 4 % till år 2010. Målet skall, enligt vad som anges i propositionen, uppnås genom en lång rad åtgärder, bl.a. klimatinvesteringsprogram, informationskampanjer, en strategi för alternativa drivmedel och s.k. grön skatteväxling.

Vad gäller miljöredovisning anføres i propositionen att området utvecklas fortlöpande och att miljöindikatorer tas fram, bl.a. inom EMAS, vilket enligt regeringens bedömning innebär att möjligheterna att på ett övergripande sätt jämföra miljöinformation ökar. Redovisning av utsläpp har, anføres det vidare, fått en ökad betydelse vid bedömningen av företag generellt men också i förhållande till en eventuell handel med utsläppsrättigheter. Som ett led i arbetet med att uppnå det nationella målet avser regeringen, enligt vad som redovisas i propositionen, att göra en uppföljning av vilka effekter som bestämmelsen om miljöredovisning i årsredovisningslagarna samt Bokföringsnämndens riktlinjer fått. Regeringen kommer därefter att överväga när det är lämpligt att se över de nuvarande bestämmelserna.

Enligt utskottets mening bör resultatet av den i propositionen aviserade uppföljningen och översynen av gällande lagstiftning på området avvaktas innan riksdagen överväger mer långtgående krav på miljörelaterad information i den associationsrättsliga lagstiftningen. Motion L218 bör därför avslås.

I motion L316 av Siw Wittgren-Ahl och Sven Hulterström (båda s) understryks vikten av att komma till rätta med den ökande sjukfrånvaron. Enligt motionärerna vore en uppgift om sjukfrånvaron i årsredovisningen av intresse för anställda, arbetsökande, aktieägare och det allmänna. Genom en sådan upplysningskyldighet lyfts också, anføres det i motionen, sjukfrånvaron fram

som en viktig fråga både i den allmänna debatten och för företagsledningarna. Motionärerna begär ett tillkännagivande om att det bör införas en obligatorisk redovisning av sjukfrånvaro i verksamhetsberättelser (yrkande 1). I motionen begärs också ett tillkännagivande om att bestämmelser bör utarbetas vad gäller redovisning av sjukfrånvaro även inom myndigheter och organisationer som inte omfattas av årsredovisningslagen (yrkande 2) och att Bokföringsnämnden bör få i uppgift att utfärda riktlinjer för beräkning av sjukfrånvaron (yrkande 3).

Utskottet erinrar om att regeringen genom beslut den 23 juni 1999 gav en särskild utredare i uppdrag att göra en analys av sjukförsäkringen (dir. 1999:54). Utredningen antog namnet Sjukförsäkringsutredningen. I uppdraget låg bl.a. att fördjupa analysen av varför sjukfrånvaron och utgifterna för sjukpenningen förändras över tiden och att lämna förslag till konkreta åtgärder för att minska sjukfrånvaron. Uppdraget slutredovisades i betänkandet (SOU 2000:121) Sjukfrånvaro och sjukskrivning – fakta och förslag som överlämnades till regeringen i december 2000.

I betänkandet föreslogs bl.a. att företag, organisationer och myndigheter skall åläggas en obligatorisk redovisningsskyldighet avseende anställdas sjukfrånvaro genom ändringar i de lagar och förordningar som reglerar innehållet i årsredovisningarna.

Genom beslut den 7 december 2000 tillkallade regeringen en utredare med uppgift att lägga fram ett förslag till en samlad handlingsplan för ökad hälsa i arbetslivet (dir. 2000:92), den s.k. HpH-utredningen. I direktiven pekades på att olika förslag till åtgärder mot den ökande sjukfrånvaron har lagts fram från olika håll, bl.a. av Sjukförsäkringsutredningen, och att det finns behov att sammanställa dessa förslag till en helhet. I uppdraget låg, enligt direktiven, att förutsättningslöst se över effektiviteten och träffsäkerheten i bl.a. sjukförsäkring, rehabilitering, förtidspension och arbetsskadeförsäkring samt föreslå hur förebyggande åtgärder, försäkringssystem m.m. kan bli mer effektiva redskap.

Utredaren redovisade sitt uppdrag i betänkandet (SOU 2002:5) Handlingsplan för ökad hälsa i arbetslivet som överlämnades till regeringen den 8 januari 2002. I betänkandet föreslås bl.a. att det i årsredovisningslagen skall införas bestämmelser om obligatorisk redovisning av sjukfrånvaro, att motsvarande bestämmelser om obligatorisk redovisning av sjukfrånvaro även skall införas för myndigheter och andra organisationer som inte omfattas av årsredovisningslagen och att regeringen skall uppdraga åt Bokföringsnämnden att utfärda riktlinjer för beräkningen av sjukfrånvaron.

I sammanhanget bör också nämnas att en arbetsgrupp inom Regeringskansliet under våren 2001 tagit fram en handlingsplan med en strategi för att komma till rätta med utvecklingen inom den arbetsrelaterade ohälsan. Arbetsgruppen redovisade uppdraget i maj 2001 i departementspromemorian (Ds 2001:28) Långsiktig verksamhetsutveckling ur ett arbetsmiljöperspektiv – en handlingsplan för att förnya arbetsmiljöarbetet. En närmare redovisning för pågående arbete på området återfinns i budgetpropositionen för år 2002 (prop. 2001/02:1, utg.omr. 10).

Mot bakgrund av vad som nu har redovisats kan konstateras att det föreligger ett färdigt lagförslag med en inriktning som ligger helt i linje med vad som förespråkas i motionen. Utskottet anser, från sina utgångspunkter, att resultatet av den fortsatta beredningen av frågan nu inte bör föregripas genom något särskilt uttalande från riksdagens sida.

Med det anförda föreslår utskottet att motion L316 skall avslås.

Tillsyn över stiftelser

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå ett motionsyrkande som rör tillsynen över stiftelser samt tillsyns- och registerhållningsavgifter för stiftelser. Utskottet hänvisar till en av regeringen aviserad översyn av stiftelselagen.

Bestämmelser om registreringskyldighet för stiftelser finns i 10 kap. stiftelselagen (1994:1220). Dessa innebär bl.a. att stiftelser som är skyldiga att upprätta årsredovisning, dvs. stiftelser som driver näringsverksamhet eller vars tillgångar överstiger tio basbelopp, skall vara registrerade i länsvis förda stiftelseregister. En stiftelse skall även vara registrerad om det följer av stiftelseförordnandet. Registreringsmyndighet är alltid en länsstyrelse och i princip är det den länsstyrelse som utövar tillsyn över stiftelsen som är registreringsmyndighet.

En stiftelse som är registrerad i stiftelseregistret skall, enligt vad som närmare föreskrivs i stiftelseförordningen (1995:1280), betala en årlig registerhållningsavgift som uppgår till 600 kr i fråga om näringsdrivande stiftelser samt personal- och pensionsstiftelser och 425 kr för övriga stiftelser. Vidare utgår en årlig tillsynsavgift om 600 kr för näringsdrivande stiftelser samt personal- och pensionsstiftelser och 400 kr för övriga stiftelser.

Sofia Jonsson (c) anför i motion L209 att stiftelsebegreppet innefattar verksamheter med mycket skiftande förutsättningar. Tillsynsavgifterna innebär, enligt motionären, att de mindre stiftelsernas möjlighet att dela ut medel i enlighet med stiftarens förordnande minskar. Motionären menar att tillsynsgränsen borde ändras så att mindre stiftelser undantas från skyldigheten att betala årliga tillsyns- och registerhållningsavgifter och i motionen begärs ett tillkännagivande om att tillsynsgränserna för mindre stiftelser bör ses över.

Ett motsvarande motionsyrkande avstyrktes av utskottet våren 2001 i samband med behandlingen av regeringens proposition 2000/01:67 Stiftelselagen – undantag från tillsyn. Utskottet förutsatte därvid i det av riksdagen godkända betänkandet 2000/01:LU20 att motionsspörsmålet skulle komma att omfattas av en, i den då aktuella propositionen till år 2002 aviserad översyn av stiftelselagen. Någon åtgärd från riksdagens sida med anledning av motionen var därför, enligt utskottets bedömning, inte erforderlig.

Enligt vad utskottet har erfarit pågår arbete inom Regeringskansliet med inriktningen att den aviserade översynen skall kunna inledas i början av hösten 2002. Utskottet förutsätter alltså att frågeställningen som tas upp i motionen kommer att omfattas av översynen. Inte heller i dag föreligger därför behov av något initiativ från riksdagens sida i saken, och utskottet föreslår att motion L209 skall avslås.

Reservationer

1. S.k. singelföretag (punkt 2)

av Agne Hansson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen.

Riksdagen bifaller därmed motionerna 2001/02:L236 och 2001/02:N263 yrkande 16.

Ställningstagande

Jag kan, i likhet med motionärerna bakom motionerna L236 och N263, konstatera att utvecklingen inom näringslivet, särskilt inom tjänstesektorn, ställer nya krav på hur regler och strukturer i samhället utformas. Detta gäller inte minst lagstiftningen på det associationsrättsliga området. Enligt min uppfattning vore s.k. singelföretag med självanställning ett bra komplement till nuvarande företags- och anställningsformer som skulle gynna dem som bedriver verksamhet av flera olika slag. Inrättandet av företagsformen skulle också ge en möjlighet för den enskilde individen att komponera ett eget arbetsmönster från olika uppdragsgivare, t.ex. i form av säsongsarbete. För att singelföretagandet skall fungera fullt ut krävs dock att en rad problem, bl.a. rörande frågor som momsregistrering, försäkringsavtal och firmaregistrering, får en lösning. Regeringen bör därför snarast tillsätta en utredning med uppdrag att underlätta och möjliggöra den nu beskrivna företagsformen.

Vad som sålunda anförts i reservationen bör riksdagen, med bifall till motionerna L236 och N263 yrkande 16, som sin mening ge regeringen till känna.

2. Ny associationsform för icke vinstdrivande verksamhet (punkt 3)

av Ana Maria Narti (fp) och Agne Hansson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen.

Riksdagen bifaller därmed motion 2001/02:N314 yrkande 5 och bifaller delvis motion 2001/02:L296.

Ställningstagande

Som framhålls i motion N314 kräver den pågående utvecklingen och tillväxten inom den sociala ekonomin förändringar i samhällets övriga strukturer, bl.a. på det associationsrättsliga området. Vi delar därför motionärernas uppfattning att det bör göras en översyn av nu befintliga associationsformer i syfte att möjliggöra inrättandet och stödandet av företagsformer som varken är kooperativ eller ideella föreningar, men som ändå har ett socialt, samhällligt eller allmännyttigt ändamål. En associationsform som skulle kunna tjäna som förebild i ett sådant arbete är de så kallade "non-profit corporations" som förekommer i USA.

Vi anser att den politiska debatten om framtiden för många verksamheter med i huvudsak socialt syfte är oerhört viktig, men att denna debatt leds i missvisande riktning på grund av vissa ideologiska vanföreställningar. Att utan närmare definition använda ordet vinst och icke vinstdrivande företag kan leda tankarna fel. Alla företag bör avsluta olika arbetsperioder med viss behållning, annars kan inte en sund och systematiskt uppbyggd verksamhet bedrivas. Till och med de ideella organisationer som är engagerade i humanitärt arbete är skyldiga att exemplariskt sköta sin ekonomi: de sparar så mycket det går att spara på administrationens område och många brukar använda sig av heltidsanställda vars enda arbetsuppgift är att samla in pengar för att förstärka organisationernas förmögenhet. All seriös verksamhet byggs på förhoppningen om växande ekonomisk grund och man kan inte säkra någon meningsfull kontinuitet i arbetet – oavsett vilket område man verkar på – om man år från år förbrukar alla sina resurser, om man inte har någon ekonomisk reserv alls eller om man regelbundet producerar förluster. Om orden vinstdrivande eller vinstgivande företag definierar företag som delar ut vissa belopp ur vinsterna till ägare/aktieägare leder man fortfarande in debatten i en återvändsgränd. Hur olika arbetsenheter disponerar sina ekonomiska resurser är en fråga som bör behandlas inom dessa arbetsenheter. Politiken skall inte diktera villkoren för denna interna fördelning av medel. Ett vårdföretag kan behöva förstärka sin ledning och öppna sig för samägande med kompetenta praktiker eller forskare som i sin tur ställer höga ekonomiska krav för att ingå en sådan allians. Ett utbildningsföretag bör ha samma möjligheter. Mot denna bakgrund anser vi att regeringen omgående bör tillkalla en parlamentarisk kommitté med uppgift att utreda frågor kring företagsformer som inte drivs i vinstmaximeringssyfte.

Vad som sålunda anförts i reservationen bör riksdagen, med bifall till motion N314 yrkande 5 och med delvis bifall till motion L296, som sin mening ge regeringen till känna.

3. Könsfördelningen i företagens ledning (punkt 5)

av Tanja Linderborg och Tasso Stafilidis (båda v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen.

Riksdagen bifaller därmed motion 2001/02:L235 och bifaller delvis motionerna 2001/02:L339, 2001/02:L358 och 2001/02:N359.

Ställningstagande

Som framgår av bl.a. de uppgifter om könsfördelningen i företagens ledande organ som redovisas i motion L235 är, enligt vår mening, förhållandena nedslående, inte minst vad gäller de största företagen. Trots upprepade önskemål och krav från olika håll i den allmänna debatten har näringslivet inte förmåtts att på egen hand öka andelen kvinnlig representation på ledande poster inom företagen. Vi kan, i likhet med motionärerna, konstatera att rådande situation är oacceptabel ur ett demokrati-, jämställdhets- och rättviseperspektiv. Förhållandena kan också ifrågasättas ur ett samhälls- och företagsekonomiskt perspektiv. Som framhålls i motionen kan en jämställd kvinnorepresentation i företagens ledning uppenbarligen inte uppnås på annat sätt än genom tvingande lagstiftning om kvotering. Mot denna bakgrund bör riksdagen begära att regeringen skall lägga fram förslag till lagstiftning som innebär att minst 40 % av vardera könet skall vara representerat i börsnoterade aktiebolags styrelser samt i statligt och kommunalt ägda aktiebolags styrelser.

Vad som sålunda anförts i reservationen bör riksdagen, med bifall till motion L235 och med delvis bifall till motionerna L339, L358 och N359 som sin mening ge regeringen till känna.

Särskilda yttranden

1. Ny bolagsform för mindre företag

av Ana Maria Narti (fp).

Hela diskussionen om en ny bolagsform för singelföretag och ekonomiskt svagare företag skulle i dag inte vara nödvändig och antagligen inte ens föras om livsviktiga förenklingar i regelverket för dessa verksamheter, förenklingar som sedan länge stått på den politiska dagordningen, redan hade genomförts. Enligt min uppfattning har arbetet som Småföretagsdelegationen bedrivit inte lett till tillräckligt energiska förändringar i regelverket.

Inte heller den s.k. Simplexenheten inom Regeringskansliet har lyckats sjösätta nödvändiga reformer. Hela den långvariga debatten om förenklingar i den praktiska socialdemokratiska politiken har fastnat i små kosmetiska ändringar som hotar att bevara det nuvarande krånglet. De förslag som redan har föreslagits måste genast genomföras.

2. Sociala kooperativ

av Tanja Linderborg och Tasso Stafilidis (båda v).

I likhet med motionärerna bakom motion L289 anser vi att det är av stor vikt att lagstiftningen utformas på ett sådant sätt att bildandet av sociala kooperativ inte förhindras eller försvåras. Vi kan dock konstatera att motionsspörsmålet har lyfts fram i olika sammanhang under senare år.

Mot denna bakgrund, och då riksdagen inte bör föregripa det pågående utredningsarbetet på området, har vi valt att inte yrka bifall till motion L289. Vi förutsätter dock att frågan ges hög prioritet inom Regeringskansliet och att de synpunkter som förs fram i motionen beaktas noga under det fortsatta arbetet på området.

3. Kapitalskyddet i aktiebolag

av Tanja Linderborg och Tasso Stafilidis (båda v).

Som framhålls i motionerna L311 och L354 är det otillfredsställande att aktieägare inom lagens råmärken kan göra uttag av kapital utan att ta någon hänsyn till företagets behov. Särskilt gäller detta i sådana situationer där stora insatser gjorts från samhällets sida för att främja företagets överlevnad. Lagstiftningen bör därför ses över med den inriktningen att ägarna till ett företag inte skall kunna dränera företaget på medel genom uttag ur företaget eller andra värdeöverföringar till andra företag.

Med hänsyn till att det pågår beredningsarbete inom Regeringskansliet på området finner vi dock för närvarande inte skäl att formellt yrka bifall till motionerna. Vi har i stället valt att avvakta resultatet av det pågående arbetet och återkomma i frågan, om det skulle visa sig erforderligt.

4. Redovisning av koldioxidutsläpp

av Tanja Linderborg och Tasso Stafilidis (båda v).

Vi delar de synpunkter som förs fram i motion L218 vad gäller vikten av att alla företag redovisar sina utsläpp av koldioxid, inklusive utsläppen från anläggningar belägna utomlands. Eftersom det inte är sannolikt att alla företag kommer att lämna en sådan redovisning krävs tvingande lagstiftning på området.

Med hänsyn till att årsredovisningslagens bestämmelser om miljöredovisning och Bokföringsnämndens riktlinjer, enligt vad som anförs i proposition 2001/02:55 Sveriges klimatstrategi, kommer att bli föremål för en uppföljning och översyn, finner vi dock för närvarande inte skäl att formellt yrka bifall till motion L218. Vi förutsätter därvid att frågan om att införa tvingande regler om redovisning av utsläpp från anläggningar utomlands blir föremål för ingående överväganden inom ramen för det kommande arbetet. Vi avser att noga följa frågans fortsatta beredning och att återkomma i saken om så blir nödvändigt.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden

2001/02:L209 av Sofia Jonsson (c) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om översyn av tillsynsgränserna för mindre stiftelser.

2001/02:L218 av Lars Ångström och Yvonne Ruwaida (mp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

Riksdagen begär att regeringen lägger fram ett lagförslag om att svenska börsnoterade företag skall redovisa sina koldioxidutsläpp, i absoluta tal och i relation till företagets omsättning, samt att också företagens anläggningar utanför Sverige skall inkluderas i redovisningen.

2001/02:L235 av Gudrun Schyman m.fl. (v) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till sådan ändring av aktiebolagslagen att minst 40 % av vardera könet skall vara representerat i börsnoterade aktiebolags styrelser samt i statligt och kommunalt ägda aktiebolags styrelser.

2001/02:L236 av Sofia Jonsson (c) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utredning om självanställning.

2001/02:L289 av Ingrid Burman m.fl. (v) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till en lagstiftning om en kooperativ företagsform enligt vad i motionen anförs om möjligheter att inrätta sociala kooperativ.

2001/02:L296 av Leif Jakobsson (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om behovet av allmännyttig associationsform.

2001/02:L311 av Siv Holma och Stig Eriksson (v) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn av gällande lagstiftning angående företagsägares rätt till uttag.

2001/02:L315 av Ulla-Britt Hagström (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att sänka nivån på lägsta aktiekapital till 50 000 kr för nystartade aktiebolag.

2001/02:L316 av Siw Wittgren-Ahl och Sven Hulterström (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om obligatorisk redovisning av sjukfrånvaro i verksamhetsberättelser.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att bestämmelser bör utarbetas vad gäller redovisning av sjukfrånvaro även för myndigheter och andra organisationer.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att Bokföringsnämnden bör få i uppgift att utfärda riktlinjer för beräkning av sjukfrånvaron.

2001/02:L339 av Sylvia Lindgren och Barbro Andersson Öhrn (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att öka andelen kvinnor i privata bolagsstyrelser.

2001/02:L354 av Kristina Zakrisson m.fl. (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om översyn av lag i fråga om överföring av pengar mellan företag.

2001/02:L358 av Carina Hägg (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om den bristfälliga jämställdheten i vårdbolags styrelser.

2001/02:N222 av Anne-Katrine Dunker och Anita Sidén (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ny företagsform.

2001/02:N263 av Agne Hansson m.fl. (c) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

16. Riksdagen tillkännager för regeringen vad i motionen anförs om att utreda möjligheterna att införa självanställning som företagsform.

2001/02:N314 av Agne Hansson m.fl. (c) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att se över möjligheten att inrätta ytterligare associationsformer för att stödja företagsformer som varken är kooperativ eller ideella föreningar men som ändå har ett socialt, samhälls- eller allmännyttigt ändamål.

2001/02:N359 av Siw Wittgren-Ahl m.fl. (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

- Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kvinnorepresentation i näringslivets styrelser.